

นวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชีสำหรับสหกรณ์เคหสถาน
MEDIA INNOVATION IN FINANCIAL AND ACCOUNTING FOR
COOPERATIVES COMMUNITY FUND

ปรียา สมพีช¹, สุบัน บัวขาว²
วรวลัญช์ วุฒิ³, สิริมณฑิ์ พึ่งสังวาลย์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการความรู้ด้านการเงินและบัญชี ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการด้านการเงินและการบัญชี เพื่อถอดบทเรียน/องค์ความรู้มาจัดทำนวัตกรรมสื่อด้านการเงินและการบัญชีสำหรับสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว ประชากร คือ คณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว จำนวน 21 สหกรณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประธาน กรรมการ เลขานุการ เหรัญญิก หรือคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำมาทำการวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดยจับประเด็นหลักของเรื่อง (Traits) และจำแนกเหตุการณ์หลักด้วยการแยกเป็นประเด็น

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้น จะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานปัญหาและอุปสรรคในการจัดการด้านการเงินและการบัญชีของสหกรณ์เคหสถานฯ พบว่าเจ้าหน้าที่สหกรณ์เคหสถานขาดความรู้ด้านสหกรณ์ บทบาทหน้าที่ของตน และความรู้พื้นฐานด้านระบบบัญชีเบื้องต้น ไม่สามารถจัดทำบัญชีได้เอง ต้องอาศัยบุคลากรภาครัฐช่วยเหลือจัดทำบัญชีให้ หรือการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ในการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ คณะกรรมการสหกรณ์มีหลากหลายอาชีพและมีเวลาจำกัด ไม่มีรายได้ประจำ ส่งผลให้ไม่มีเวลาในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องสหกรณ์ การเงินและบัญชี 2) จะต้องมียูนิฟอร์มในการจัดทำบัญชีที่ดี และสามารถสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ ข้อมูลที่นำเสนอต้องเป็นข้อมูลที่สามารถ

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เข้าใจได้ง่าย มีความน่าเชื่อถือ และสามารถเปรียบเทียบกันได้ เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่บัญชี จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านการเงินและบัญชี ไม่จำเป็นต้องเป็นคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน แต่คณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานจะต้องรู้และเข้าใจแนวทางการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีเพื่อติดตาม ตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี 3) ถอดองค์ความรู้มาสร้างนวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชี เป็นอินโฟกราฟิกที่แสดงวิธีปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีที่ช่วยให้เข้าใจง่าย ไม่มีความซับซ้อน ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ อ่านง่าย เข้าใจกระบวนการได้ทันที

คำสำคัญ: สหกรณ์เคหสถาน นวัตกรรมสื่อ

Abstract

This research aims to create an innovation in resourcing and spreading knowledge in accounting and financial for Ladprao Canal cooperatives community fund, by doing so the information regarding community's finance, accounting and issue are studied as the main variable of this study. Population of the research are the committees from 21 Ladprao Canal cooperative community funds. Sampling are presidents, committees, secretaries, treasurers or other relate parties of Ladprao

Canal cooperative community funds. The research method includes face – to – face interview and group interview. A qualitative research design is used to examine the traits and issues relate to the research objective then addressing the result in analytical descriptive manner.

The result situates key difficulties in financial management of the cooperates as 1. the lack of knowledge regards cooperative management and financial system of the organization crews, also they pay less attention to their role as a management team. The lack of accounting knowledge resulting from limited fund, accounting education and attention from related governmental institutions. The committee of cooperative community funds mostly are volunteers who struggle with their main occupation and family's needs so that they have limited time in resourcing their further knowledge concerning financial and accounting. Moreover, the study addresses that the Ladprao Canal cooperative community funds need prototype in their accounting system which can be thought, understood, investigated and analyzed among the team, not only to the main

characters minding the financial and accounting. All in all, this research suggests the model of innovation concerning financial and accounting of the Ladprao Canal cooperative community funds as a simply model illustrates with simply graphics and elements for immediate understating to all.

Keywords: cooperatives community fund, Media innovation

บทนำ

“สหกรณ์เคหสถาน” จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยแก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย เป็นองค์กรและจดทะเบียนตามกฎหมาย เพื่อให้สมาชิกได้รวมตัวกันอย่างมีพลังเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของมวลสมาชิกโดยส่วนรวมและการดำเนินการของสหกรณ์เคหสถานนี้มีได้มีจุดประสงค์ในการค้ากำไร เพราะเหตุว่าเป็นการดำเนินการโดยสมาชิกและเพื่อสมาชิกเท่านั้น ระยะเวลาหลังชุมชนได้มีการจัดตั้งและนำระบบสหกรณ์เคหสถานมาใช้แก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้มีรายได้น้อยเป็นจำนวนมากขึ้น

ดังนั้น รูปแบบสหกรณ์เคหสถานสำหรับผู้มีรายได้น้อยจึงเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น หรือจดทะเบียนขึ้นโดยอาศัยการเรียนรู้ของชาวชุมชนในการแก้ไขปัญหา และแสวงหาทรัพยากรร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยให้หมู่สมาชิกโดยเฉพาะ ซึ่งสหกรณ์จะเป็นสถาบันการเงิน

หรือองค์กรอีกองค์กรหนึ่งที่จะช่วยเหลือสมาชิกที่ต้องการที่อยู่อาศัย หรือเงินทุนเพื่อจะใช้ในการปรับปรุงต่อเติมที่อยู่อาศัยและยังสามารถทำให้ระบบเศรษฐกิจดีขึ้นได้ ในปัจจุบันประเทศไทยมีสหกรณ์บริการในรูปแบบสหกรณ์เคหสถาน จำนวน 109 สหกรณ์ สมาชิก 33,190 คน โดยอยู่ในโครงการบ้านหรืออาคารชุดของการเคหะแห่งชาติ 54 แห่ง (25,467 คน) โครงการบ้านมั่นคง 11 แห่ง (1,283 คน) โครงการบ้านเอื้ออาทร 1 แห่ง (43 คน) และชุมชนผู้มีรายได้น้อย 43 แห่ง (6,397 คน) (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2549)

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ซึ่งสมาชิกเลือกขึ้นมาเป็นตัวแทนในการบริหารงานของสหกรณ์ ต้องมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการและดำเนินเงินของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อสมาชิกและสหกรณ์ เพื่อให้เกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืน ต้องปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่สมาชิก มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีความเสมอภาคในการให้บริการ ยินดีที่จะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และตรวจสอบการทำงานของกรรมการได้ เพื่อให้การบริหารงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพพร้อมๆ กับการติดตามประเมินผลการบริหารงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนให้สหกรณ์มีระบบการควบคุมภายในที่ดีและเพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ รวมทั้งการสรรหาฝ่ายจัดการที่มีความรู้ความสามารถมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามระบบ และ

ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และที่สำคัญอย่างยิ่งคณะกรรมการต้องรู้จักใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารงานเพื่อช่วยในการตัดสินใจ และสามารถกำหนดนโยบาย แผนงาน งบประมาณ ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเนื่องจากการดำเนินธุรกิจจอส่งหาริมทรัพย์เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่สหกรณ์จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องต่อไป

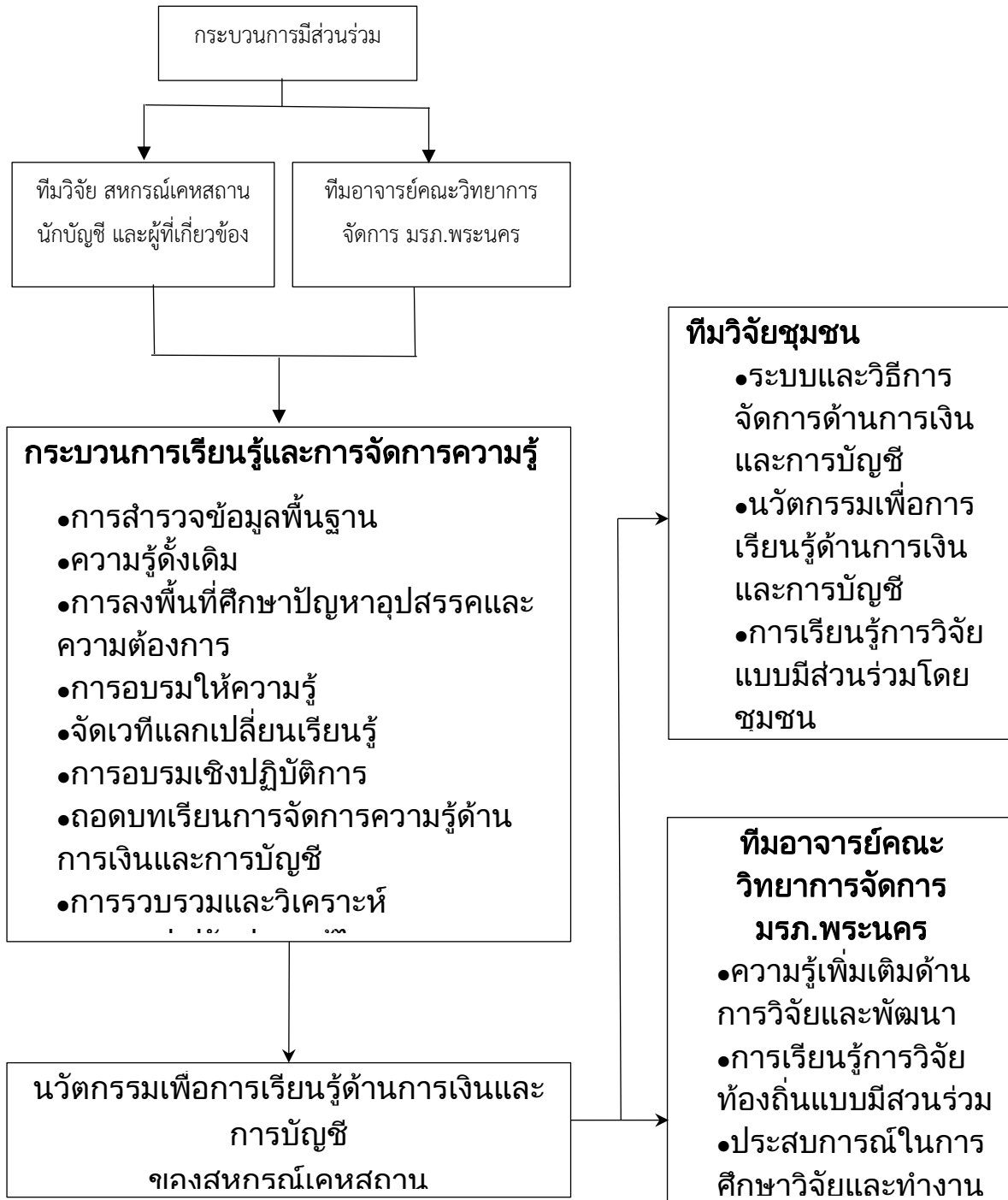
สหกรณ์เคหสถาน จำนวน 21 สหกรณ์ ของชุมชนริมคลองลาดพร้าว เป็นส่วนหนึ่งที่มีรูปแบบการจัดตั้งสหกรณ์เคหสถาน มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อจัดตั้งสหกรณ์ดังกล่าว ขึ้นเพื่อขอเช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์สร้างบ้านมั่นคง การจัดตั้งสหกรณ์ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะบริหารงานไม่เข้มแข็ง มีปัญหาต่างๆ เช่น การเปลี่ยนผู้จัดทำบัญชี ไม่สามารถปิดงบดุลประจำปีได้ บริหารจัดการด้านสหกรณ์และจัดทำบัญชีกันเอง และอาจขาดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สหกรณ์ไม่ได้จัดจ้างผู้ทำบัญชีหรือมอบหมายให้มีผู้ทำบัญชี แต่มอบหมายให้กรรมการเป็นผู้จัดทำบัญชี ซึ่งบุคลากรเหล่านี้ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี ทำให้สหกรณ์จัดทำบัญชีและงบการเงินไม่สมบูรณ์ ส่งผลให้สหกรณ์ไม่สามารถนำข้อมูลบัญชีไปใช้ในการบริหารจัดการสหกรณ์ได้ และไม่สามารถส่งงบการเงินให้ตรวจสอบบัญชีได้

ดังนั้น ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีและงบการเงินของคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน การเปลี่ยนผู้จัดทำบัญชี ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ของสหกรณ์เคหสถาน หากไม่ได้รับการดูแลหรือสร้างความเข้าใจในการทำงานด้านบัญชีและงบการเงินอย่างถูกต้อง จึงได้จัดให้มีโครงการวิจัยที่สามารถพัฒนาทักษะด้านการเงินและบัญชีโดยใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว เพื่อถอดบทเรียนหรือองค์ความรู้มาพัฒนาเป็นนวัตกรรมสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้านการเงินและบัญชี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการความรู้ด้านการเงินและการบัญชีของสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการด้านการเงินและการบัญชีของสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว
3. เพื่อถอดบทเรียน/องค์ความรู้การจัดการด้านการเงินและการบัญชีของสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว
4. เพื่อจัดทำนวัตกรรมในการจัดเก็บและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเงินและการบัญชีสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะด้านการเงินและบัญชีโดยใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว” ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นและความคิดเห็นของคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง ชุมชนริมคลองลาดพร้าว

2. วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้เทคนิควิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ สร้างแนวคำถามที่ใช้ในการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของตัวแทนในแต่ละกลุ่มสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง ชุมชนริมคลองลาดพร้าว และร่วมกันถอดองค์ความรู้ จัดทำนวัตกรรมสื่อเพื่อการเรียนรู้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว จำนวน 21 สหกรณ์ ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดหรือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับงานวิจัยนี้โดยตรง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประธานกรรมการ เลขานุการ เหรัญญิก หรือคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ถือเป็นแหล่งข้อมูลหรือเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัย

ทั้งนี้ ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษารั้งนี้ เป็นคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว ประกอบไปด้วยจำนวน 21 สหกรณ์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูล โดยเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงต้นน้ำ นั่นคือ การร่วมพัฒนาโจทย์วิจัย ซึ่งคณะกรรมการสหกรณ์และชุมชนเข้าร่วมในการหาโจทย์ปัญหาของชุมชน จนพบว่าปัญหาหลักในลำดับต้น ๆ คือ ปัญหาด้านการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านระบบการเงินและบัญชี การปิดบัญชี ในระยะกลางน้ำ คือ การร่วมให้ข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือ ร่วมวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ และช่วงปลายน้ำ คือ ชุมชนได้ร่วมถอดบทเรียนและองค์ความรู้ระหว่างผู้ให้ข้อมูลและร่วมถอดบทเรียนเพื่อพัฒนานวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชี ที่สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจในแนวปฏิบัติด้านการเงินและบัญชีมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างแท้จริง

กระบวนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้สัมภาษณ์ คณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง ชุมชนริม

คลองลาดพร้าว และแบบการสนทนากลุ่ม (Focused Group Guideline) เพื่อหาข้อสรุปและความชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการความรู้ทางการเงินและบัญชี ของสหกรณ์เคหสถานฯ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัยเป็นการค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีแนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์เคหสถาน ระบบการเงินและบัญชี
2. กำหนดกรอบแนวความคิดและขอบเขตในการสร้างเครื่องมือกับวัตถุประสงค์
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม
4. นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มมาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มให้กลุ่มตัวแทนคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม
6. นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบจากนั้นนำมาวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรง (Validity) โดยคำนวณค่า IOC (Index of Objective Congruence)
7. นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มได้ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try out) จำนวน 30 คน
8. นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มที่

ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ คณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง ชุมชนริมคลองลาดพร้าว ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนตัว เกี่ยวกับชื่อ-สกุล สังกัดสหกรณ์ฯ ตำแหน่งหน้าที่ในสหกรณ์ฯ สถานภาพ ประสบการณ์ด้านการทำบัญชี

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านการเงินและบัญชี

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาด้านการเงินและบัญชีของสหกรณ์ฯ

1.2 แบบการสนทนากลุ่ม (Focused Group Guideline) เพื่อหาข้อสรุปและความชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการความรู้ทางการเงินและบัญชี ของสหกรณ์เคหสถานฯ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร เป็นข้อมูล que เก็บรวบรวมได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยหรือที่มีการศึกษาไว้ในประเด็นที่เกี่ยวกับสหกรณ์เคหสถาน การเงินและบัญชี การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยค้นคว้าเอกสาร ทั้งที่เป็นเอกสารปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ

2.2 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม เป็น ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย โดยวิธีการสำรวจเบื้องต้น (Basic Survey) การสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และการสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ (Formal Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focused Group) โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.2.1 การสัมภาษณ์ที่เป็นทางการกับ กลุ่มคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว เป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ที่เกี่ยวกับความรู้เดิมด้าน สหกรณ์ ด้านการเงินและบัญชี ด้านการบริหาร จัดการ ความต้องการความรู้ที่เกี่ยวข้องในการ ดำเนินงานของสหกรณ์

2.2.2 การสนทนากลุ่ม โดยคณะวิจัย ใช้การสนทนากลุ่มโดยนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้าน การเงินและบัญชี และคณะกรรมการสหกรณ์ เคหสถาน รวมทั้งสมาชิกสหกรณ์เคหสถาน โดยมี ผู้เข้าร่วมกลุ่มละประมาณ 7-8 คน เพื่อปรึกษาหารือ และหาข้อสรุปประเด็นต่าง ๆ ของการดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของสหกรณ์ เคหสถาน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ “สหกรณ์เคหสถาน บ้านมั่นคง” ของชุมชนริมคลองลาดพร้าว จำนวน 21 สหกรณ์ ซึ่งเป็นสหกรณ์บริการ จัดตั้งขึ้นตาม นโยบายของรัฐบาล สมาชิกสหกรณ์ มาจากคนใน ชุมชนที่ต้องการที่อยู่อาศัย โดยเป็นการร่วมมือกัน ทำงานของหลายหน่วยงานในเชิงบูรณาการ ได้แก่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สำนักงาน ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กรมธนารักษ์ สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กรม ตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ หน่วยงาน ภาครัฐ และภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการแก้ไข ปัญหาที่อยู่อาศัยของชุมชนให้มีความมั่นคงอย่าง ยั่งยืนโดยใช้ระบบสหกรณ์บริหารจัดการชุมชน

1. ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการความรู้ ด้านการเงินและการบัญชีของสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว

สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงเป็นประเภท สหกรณ์บริการ จัดตั้งตามนโยบายของรัฐบาล สมาชิกสหกรณ์มาจากคนในชุมชนที่ต้องการที่อยู่ อาศัย โดยเป็นการร่วมมือกันทำงานของหลาย หน่วยงานในเชิงบูรณาการ ได้แก่ สถาบันพัฒนา องค์กรชุมชน (พอช.) สำนักงานทรัพย์สินส่วน พระมหากษัตริย์ กรมธนารักษ์ สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ หน่วยงานภาครัฐ และ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อการแก้ไขปัญหาที่อยู่

อาศัยของชุมชนให้มีความมั่นคงอย่างยั่งยืนโดยใช้ระบบสหกรณ์บริหารจัดการชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดอย่างเป็นระบบ โดยกลไกการมีส่วนร่วมในรูปแบบสหกรณ์
2. เพื่อสร้างองค์ความรู้และความพร้อมในการพัฒนาระบบการจัดการชุมชนผ่านขบวนการเรียนรู้ของชุมชนและท้องถิ่น
3. เพื่อพัฒนาสภาพของชุมชนและที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยให้มีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง คือ การบริหารจัดการเงินเพื่อจัดหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยให้ชุมชน แต่เมื่อสมาชิกได้ผ่อนชำระเงินกู้ค่าบ้านและที่ดินเสร็จสิ้นแล้ว สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงยังคงมีบทบาทต่อไปในการดำเนินธุรกิจตอบสนองความต้องการสมาชิก เพราะกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนยังคงมีอยู่สหกรณ์จึงควรเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และด้านสาธารณสุข และเพื่อให้กิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน สหกรณ์จำเป็นต้องมีธุรกิจที่เลี้ยงตัวเองได้และหลากหลายทั้งด้านบริการทางการเงิน ส่งเสริมการออม การบริการซ่อมแซมที่พักอาศัยบริการกำจัดขยะ การจัดหาสินค้าที่จำเป็นมาจำหน่ายให้กับสมาชิกในราคาถูก ธรรม การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพของ สมาชิก การตลาดสำหรับสินค้าที่ผลิตโดยสมาชิก รวบรวม

ผลผลิตของสมาชิกไปจำหน่าย เป็นต้น รวมถึงการให้ความรู้ด้านการสหกรณ์ การให้การศึกษาอบรมเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกอยู่ดีกินดี มีความรู้ พึ่งตนเองได้ ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการด้านการเงินและการบัญชีของสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว

2.1 เจ้าหน้าที่สหกรณ์เคหสถานขาดความรู้ด้านสหกรณ์ บทบาทหน้าที่ของตน และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบบัญชีเบื้องต้น

2.2 สหกรณ์เคหสถานส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดทำบัญชีได้เอง ไม่มีเจ้าหน้าที่บัญชีในการจัดทำบัญชีเนื่องจากมีงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดจ้าง ต้องอาศัยบุคลากรภาครัฐช่วยเหลือจัดทำบัญชีให้ หรือการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ในการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ

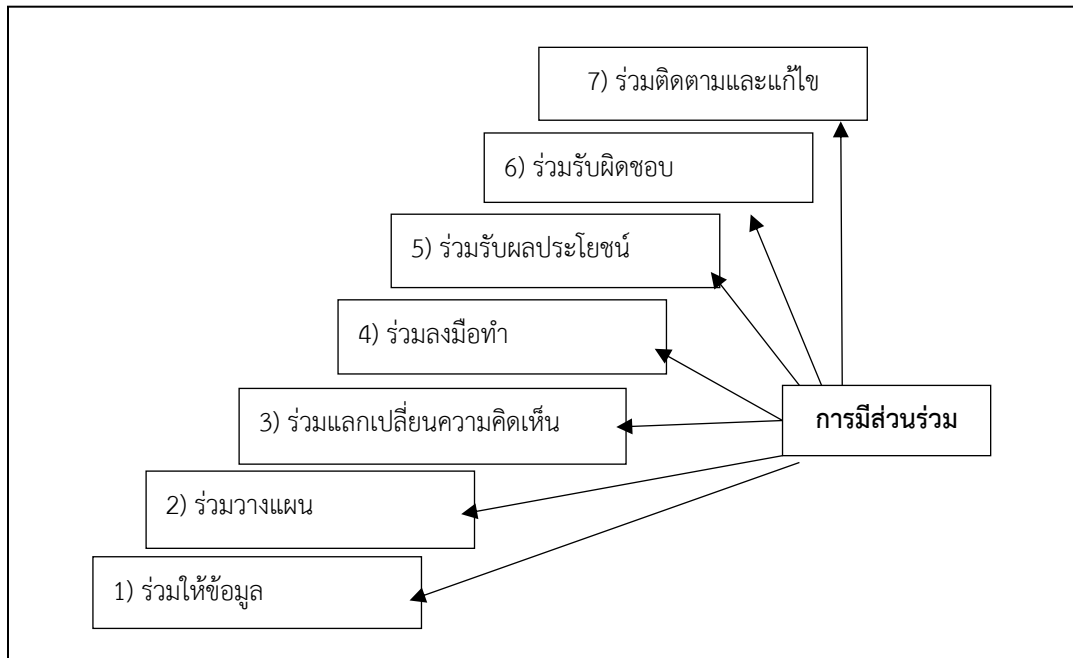
3. คณะกรรมการสหกรณ์มีหลากหลายอาชีพที่แตกต่างกันและมีเวลาจำกัดเพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพหาเงินเลี้ยงตนเองและครอบครัว ไม่มีรายได้ประจำ ส่งผลให้ไม่มีเวลาในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องสหกรณ์ การเงินและบัญชี

การมีส่วนร่วมและการยอมรับของสังคมเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปประเด็นเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน ไว้ 7 ด้าน เพื่อให้สหกรณ์เคหสถาน

ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการเงิน และบัญชี อันจะนำไปสู่การยอมรับของสังคม เป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ร่วมให้ข้อมูล 2) ร่วมวางแผน 3) ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 4) ร่วม

ลงมือทำ 5) ร่วมรับผลประโยชน์ 6) ร่วมรับผิดชอบ และ 7) ร่วมติดตามและแก้ไข โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน

กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ในโครงการวิจัยนี้ประกอบด้วย กระบวนการรับฟังความคิดเห็นเพื่อค้นหาความต้องการของชุมชน กระบวนการวางแผนและเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล และกระบวนการคืนข้อมูลและถอดบทเรียนร่วมกัน โดยมีรายละเอียดแต่ละกระบวนการดังนี้

1. การหาโจทย์วิจัยจากชุมชน การวิจัยครั้งนี้ เริ่มต้นจาก กระบวนการรับฟังความคิดเห็น เพื่อค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อนำมาสู่โจทย์วิจัยร่วมกัน โดยในกระบวนการนี้เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างนักวิจัยและคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง ชุมชนริมคลองลาดพร้าว ซึ่งได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สถานการณ์ และปัญหาการ

ดำเนินงานของสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง จากการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันพบว่า ปัญหาสำคัญในการดำเนินการของสหกรณ์ฯ คือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการจัดการการเงินและบัญชี การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป จึงนำมาสู่การสรุปประเด็นปัญหาหรือโจทย์ของงานวิจัย คือ

สหกรณ์ฯ จะขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมอย่างไร จะต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านการเงินและบัญชี ดังนั้น จึงเกิดการพัฒนาโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะด้านการเงินและบัญชีโดยใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว

ภาพที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการค้นหาปัญหาและความต้องการจากชุมชน

2. การสำรวจข้อมูล/ความรู้ดั้งเดิมด้านการเงินและบัญชีของคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน สำหรับกระบวนการนี้ นักวิจัยได้ร่วมกับคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานในการวางแผนการดำเนินโครงการและการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน มกราคม 2561 – เมษายน 2561 ทำการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์เคหสถานในชุมชน ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสหกรณ์เคหสถานฯ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อย

3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการดำเนินงานของสหกรณ์เคหสถาน ในระหว่างเดือน พฤษภาคม 2561 – สิงหาคม 2561 คณะผู้วิจัยได้จัดการสัมมนากลุ่มตัวแทน/ศิษย์ร่วมกับชุมชน ดำเนินการเก็บข้อมูล/ประชุมกลุ่ม กำหนดแนวทางและเลือกนวัตกรรมสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้านการเงินและบัญชีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน

4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจาก

การรวบรวมข้อมูล มีลำดับดังนี้

4.1 จากการศึกษาเอกสารการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มนำมาทำการวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดยจับประเด็นหลักของเรื่อง (Traits) และจำแนกเหตุการณ์หลักด้วยการแยกเป็นประเด็น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้น จะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description)

4.2 การสรุปผลการวิเคราะห์ (Discussion and Conclusion) โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งจากแบบสัมภาษณ์ และการจัดสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผล จากนั้นนำไปให้ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อเสนอเป็น นวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชีสำหรับสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว

โดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ และออกแบบให้คณะผู้วิจัยที่เกี่ยวข้องออกแบบต้นแบบ นวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชีสำหรับสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว และนำนวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชีให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ และผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินและบัญชีตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและการออกแบบ เพื่อนำผลที่ได้กลับคืนข้อมูลให้กับตัวอย่างอีกครั้ง เพื่อเป็นการถอดบทเรียนร่วมกันและให้ตรงกับความต้องการ

ต้องการและสามารถให้นำไปใช้ได้อย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5. การพัฒนานวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชี

เป้าหมายของนวัตกรรม : เพื่อต้องการให้คณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี เพื่อใช้ในการตรวจสอบกระบวนการทำงานในทุกขั้นตอน ทั้งเส้นทางการทำงานและการใช้เอกสารประกอบการทำงานด้านการเงินและบัญชี

คณะผู้วิจัย ได้นำความรู้และแนวปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี จากคู่มือการทำบัญชีสำหรับสหกรณ์เคหสถานของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ถอดความรู้ออกมาเป็นนวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชี

6. เวทีคืนข้อมูลให้ชุมชน

เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว คณะนักวิจัยได้จัดกระบวนการคืนข้อมูลและถอดบทเรียนร่วมกันกับคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถาน โดยในการประชุมได้จัดกระบวนการกระตุ้นแนวคิด และแนวทางการแก้ไขปัญหาภายในชุมชนเป็นลำดับแรก หลังจากนั้นได้นำเสนอต้นแบบนวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชี สำหรับสหกรณ์เคหสถานให้รับทราบในแต่ละประเด็น เพื่อให้ตรงกับความต้องการและหาแนวทางการนำไปใช้

ภาพที่ 3 นวัตกรรมสื่อเรื่อง วิธีการปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจสินเชื่อ

สรุปและอภิปรายผล

1. ข้อมูลพื้นฐานปัญหาและอุปสรรคในการจัดการด้านการเงินและการบัญชีของสหกรณ์เกษตรฯ พบว่า

1.1 เจ้าหน้าที่สหกรณ์เกษตรฯขาดความรู้ด้านสหกรณ์ บทบาทหน้าที่ของตน และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบบัญชีเบื้องต้น

1.2 สหกรณ์เกษตรฯส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดทำบัญชีได้เอง ไม่มีเจ้าหน้าที่บัญชีในการจัดทำบัญชีเนื่องจากมีงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดจ้าง ต้องอาศัยบุคลากรภาครัฐช่วยเหลือจัดทำบัญชีให้ หรือการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ในการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ

1.3 คณะกรรมการสหกรณ์มีหลากหลายอาชีพที่แตกต่างกันและมีเวลาจำกัดเพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพหาเงินเลี้ยงตนเองและครอบครัว ไม่มีรายได้ประจำ ส่งผลให้ไม่มีเวลาในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องสหกรณ์ การเงิน และบัญชี

2. สหกรณ์เกษตรฯ จะต้องมีการจัดทำบัญชีที่ดี และสามารถสื่อให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจได้ โดยได้มีการจัดทำบัญชีและจัดทางการเงินตามหลักการของแม่บทการบัญชีคือ ข้อมูลที่นำเสนอต้องเป็นข้อมูลที่สามารถเข้าใจได้ เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ และสามารถเปรียบเทียบกันได้

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่บัญชี จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านการเงินและบัญชีโดยตรง ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องเป็นคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานก็ได้ อาจจัดจ้างชั่วคราวหรือถาวร แต่จะต้องมีคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานที่มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคอยติดตาม ตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี เอกสาร การปิดบัญชี

3. ถอดบทเรียนและองค์ความรู้มาจัดทำนวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชี คณะผู้วิจัยจึงถอดองค์ความรู้มาสร้างนวัตกรรมสื่อด้านการเงินและบัญชี เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคอยติดตาม ตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี เอกสาร การปิดบัญชี ที่สามารถเข้าใจง่าย ไม่มีความซับซ้อน ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ อ่านง่าย เข้าใจ กระบวนการได้ทันที

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยมีประเด็นปัญหาที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

คณะกรรมการส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและงานการเงิน ไม่สามารถจัดทำบัญชีได้เอง เนื่องจากไม่มีความรู้ด้านการบัญชีเบื้องต้น ทำให้การบันทึกบัญชีและเอกสารล่าช้าและควบคุมได้ค่อนข้างยาก และไม่มีเจ้าหน้าที่บัญชีในการจัดทำบัญชีเนื่องจากมีงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดจ้าง

จากข้อสรุปที่ได้อภิปรายนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวพระศุกร์ ทองกลิน และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่องโครงการการจัดการความรู้ การจัดทำบัญชีกองทุนเมือง ชุมชนบางบัวเขต บางเขน เพื่อบริหารจัดการเงินกองทุนเมืองให้มีประสิทธิภาพ พบว่า นักบัญชีชุมชนใช้วิธีการจัดทำบัญชีโดยการจดบันทึกการรับเงินและการจ่ายเงินในสมุดจดบันทึกแต่ไม่ได้จัดการเกี่ยวกับระบบเอกสารหรือการเชื่อมโยงตัวเลขทางการบัญชีที่เป็นระบบและไม่เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดทำบัญชีดำเนินการวัดผลหรือการประเมินผลการปฏิบัติงาน 11) ด้านวิธีการ ระเบียบ แบบแผน หรือเทคนิค

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2549). *คุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์*. ส่วนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ดาวพระศุกร์ ทองกลิน และคณะ (2558). *โครงการ การจัดการความรู้ การจัดทำบัญชีกองทุนเมือง ชุมชนบางบัวเขตบางเขน เพื่อบริหารจัดการเงินกองทุนเมืองให้มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกริก